

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Відокремлений структурний підрозділ
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ПОГОДЖУЮ

Заступник директора з
навчальної роботи
ВСП «Професійно-педагогічний
фаховий коледж Глухівського
НПУ ім. О. Довженка»

Іван ГАВРИЛОВ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
ВСП «Професійно-педагогічний
фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»
Ірина БОЯРИНОВА

2025 р.

Програма практичної підготовки
**ПЕРЕДДИПЛОМНА (НА РОБОЧОМУ МІСЦІ ВЧИТЕЛЯ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ)**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

Відділення дошкільної і середньої освіти
Циклова комісія професійно-педагогічної підготовки

Програму практичної підготовки та методичні рекомендації до неї розроблено на основі Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження типового про організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти та Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти» від 02.05.2023 року №510, Указу Президента України №64/2022 «Про проведення воєнного стану в Україні», затверджений Законом України від 24.02.2022 № 2101-IX, Закону України «Про освіту» 05.09.2017 №2145-VIII, Положення «Про організацію освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка», Положення про Відокремлений структурний підрозділ «Професійно-педагогічний коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра, Положення «Про проведення практики студентів у ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка», освітньо-професійної програми «Початкова освіта» підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності 013 Початкова освіта, з урахуванням Державного стандарту базової середньої освіти, професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затвердженого і введеного у дію наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736-20, наказу Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 № 1225 Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»

УКЛАДАЧІ:

Тетяна БІЛІЧЕНКО, доктор філософії, спеціаліст вищої категорії, викладач фахових дисциплін Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка».

Тетяна ЮВЧЕНКО, викладач вищої категорії Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»

Розглянуто і схвалено на засіданні ЦК професійно-педагогічної підготовки
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

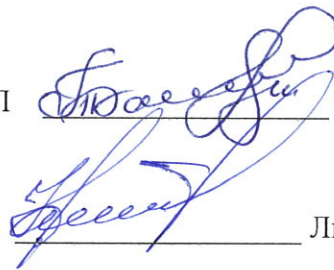
Голова циклової комісії професійно-педагогічної підготовки Тетяна Біліченко

ПОГОДЖЕНО:

Голова робочої групи з розробки ОПП Тетяна Біліченко

Завідувач відділення

дошкільної і середньої освіти

 Людмила КАПЕЛЬКО

ВСТУП

ОК «Переддипломна (на робочому місці вчителя початкових класів)» є одним із обов'язкових освітніх компонентів навчального плану, що формують спеціальні компетентності за ОПП «Початкова освіта» фахової передвищої освіти. Освітній процес охоплює консультації та практичне виконання здобувачами освіти завдань практики, оформлення документації, захист результатів практики. Підсумковий контроль передбачено у формі диференційованого заліку.

Форма навчання: денна. Курс: II. Семестр: 4.

Термін проходження: 4 тижні. Кількість годин керівнику – 28.

Базою практики є заклади загальної середньої освіти I–III ст. м. Глухова та заклади освіти відповідно до укладеної студентом двосторонньої угоди, цільового направлення. У період навчання за дистанційними технологіями практика проходить онлайн за допомогою цифрових засобів навчання.

За умови неможливості безпечного перебування здобувачів освіти в закладах освіти, формат практики переходить в дистанційний або змішаний з подальшою адаптацією завдань практики до індивідуальних умов їх виконання. Дистанційна підтримка освітнього процесу - Google Classroom «Переддипломна (на робочому місці вчителя початкових класів)» корпоративної системи управління навчанням Google Workspace.

Мета і завдання практичної підготовки

Мета: закріплення та поглиблення здобутих у закладі фахової передвищої освіти знань шляхом опанування сучасних методів і форм організації освітнього процесу в початковій школі; формування професійних умінь і навичок, необхідних для самостійного прийняття педагогічних рішень у реальних умовах майбутньої професійної діяльності; розвиток уміння проводити позакласну роботу, виготовляти дидактичні матеріали, аналізувати й узагальнювати педагогічний досвід учителів початкових класів; виховання потреби у постійному саморозвитку, оновленні знань і творчому їх застосуванні в освітній практиці.

Завданнями практичної підготовки «Переддипломна (на робочому місці вчителя початкових класів)» є:

- Ознайомлення зі сучасним станом організації освітнього процесу в початкових класах закладів загальної середньої освіти, вивчення провідного педагогічного досвіду.
- Поглиблення та закріплення теоретичних знань, здобутих у процесі навчання у фаховому коледжі, і їхнє практичне застосування у професійній діяльності вчителя початкової школи.
- Формування вмінь спостерігати, аналізувати та оцінювати ефективність навчальної й виховної роботи з учнями.

- Організація й проведення навчальної та виховної діяльності з урахуванням вікових і індивідуальних особливостей молодших школярів та дітей з особливими освітніми потребами.
- Підготовка та проведення різних типів уроків - як традиційних, так і нестандартних - із використанням інноваційних технологій та методів, що стимулюють пізнавальну активність учнів.
- Удосконалення навичок добору й обґрунтованого використання методики викладання та сучасних технологій навчання у початковій школі; уміння визначати й аналізувати цілі, зміст, принципи, методи й прийоми навчання.
- Виконання професійних функцій учителя початкових класів, здійснення роботи з учнівським колективом 1–4 класів, організація індивідуальної виховної роботи з учнями та їхніми батьками.
- Розвиток і зміцнення професійного інтересу до педагогічної діяльності, формування мотивації до вивчення педагогічних і фахових дисциплін, самоосвіти, удосконалення власних педагогічних умінь і залучення до науково-дослідницької роботи в галузі педагогіки.

Передумови для практичної підготовки

Практичній підготовці «Переддипломна (на робочому місці вчителя початкових класів)» передують вивчення освітніх компонентів: педагогіка, психологія, основи інклюзивної освіти, фахові методики та педагогічні практики «З позанавчальної виховної роботи» та педагогічна (безвідривна).

У результаті педагогічної практики та згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають оволодіти загальними і спеціальними компетентностями:

Інтегральна компетентність; Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, що вимагає застосування положень і методів психолого-педагогічної науки та характеризується певною невизначеністю умов, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності в освітньому процесі.

Загальні компетентності

ЗК1 Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.;

ЗК3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК6 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК8 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні компетентності

СК1 Здатність до застосування системи психолого-педагогічних знань і умінь, що є базовими для реалізації змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.

СК2 Здатність до планування, моделювання, конструювання, проектування, організації освітнього процесу в початковій школі.

СК3 Здатність до використання відкритих ресурсів, інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі.

СК4 Здатність дотримуватись вимог нормативно-правових документів, що регламентують організацію освітнього процесу в початковій школі.

СК5 Здатність до організації та проведення педагогічної діагностики учня.

СК6 Здатність визначати мету та завдання освітнього процесу, коригувати його шляхом зіставлення проміжних результатів із запланованими.

СК7 Здатність добирати доцільні методи, засоби і форми навчання відповідно до визначених мети і завдань уроку, іншої форми навчання з урахуванням специфіки змісту навчального матеріалу та індивідуальних особливостей учнів.

СК8 Здатність до проведення формувального та підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів.

СК9 Здатність до відстеження динаміки та забезпечення підтримки особистісного розвитку дитини в освітньому процесі.

СК10 Здатність до активного залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

СК11 Здатність до роботи в команді з профільними фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК12 Здатність до організації здоров'язбережувального, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

СК13 Здатність усвідомлювати особисті відчуття і почуття, управляти власними емоційними станами.

СК14 Здатність до усвідомлення потреби в саморозвитку з метою набуття додаткових професійних компетентностей.

Результати навчання

РН1 Використовувати фахову літературу та інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі початкової школи.

РН2 Дотримуватися нормативно-правових документів, що регламентують організацію освітнього процесу в початковій школі.

РН3 Планувати роботу вчителя, а саме здійснювати: календарно-тематичне планування змісту освітніх галузей, поурочне планування, планування виховної роботи, планування професійного

саморозвитку вчителя.

РН4 Здійснювати педагогічну діагностику молодшого школяра.

РН5 Розуміти сутність, принципи, зміст, методи, форми та організацію процесу навчання, виховання і розвитку молодших школярів.

РН6 Використовувати в освітньому процесі методики та систему теоретичних знань з освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти.

РН7 Проводити моніторинг якості навчальних досягнень, здійснювати контроль і оцінювання учнів початкової школи.

РН8 Забезпечувати підтримку особистісного розвитку дитини в освітньому процесі.

РН9 Залучати батьків до освітнього процесу в початковій школі на засадах партнерства.

РН10 Взаємодіяти з колегами, профільними фахівцями та іншими учасниками освітнього процесу початкової школи.

РН11 Створювати безпечні, психологічно комфортні умови освітнього процесу, використовувати прийоми попередження та протидії булінгу, надавати домедичну допомогу.

РН12 Складати індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами та знаходити оптимальні шляхи її реалізації

РН13 Створювати здоров'язбережувальне освітнє середовище, зорієнтоване на особистісний розвиток молодших школярів.

РН14 Враховувати при створенні освітнього середовища індивідуальні потреби учнів.

РН15 Розуміти мету, систему цінностей та завдання професійної діяльності вчителя, та усвідомлювати свою роль (місію) як педагога початкової освіти.

Форми підсумкового контролю

Після закінчення практичної підготовки «Переддипломна (на робочому місці вчителя початкових класів)» здобувачі фахової передвищої освіти звітують про виконання завдань, передбачених програмою практики.

Формою підсумкового контролю є диференційований залік.

Зміст практичної підготовки

Практична підготовка «Переддипломна (на робочому місці вчителя початкових класів)» здійснюється за умов максимально наближених до реальних. Студенти направляються у 1-4 класи закладів середньої освіти усіх типів.

Перед початком педагогічної практики проводиться **настановча конференція**, де студенти отримують інструктаж з охорони праці, наказ керівника закладу фахової передвищої освіти про проведення практики, тривалість робочого часу здобувачів освіти на практиці, ознайомлюються з метою, завданнями, змістом та обов'язками, а також керівником практики під час її проходження.

Зміст діяльності студента-практиканта передбачає:

- зустріч з адміністрацією школи, ознайомлення зі школою, необхідною шкільною документацією;
- вивчення особливостей учнівського колективу, стилю роботи вчителя, у якого проходитиме педагогічна практика;
- вивчення специфіки роботи вчителя початкових класів на уроках, у позаурочний час та під час проведення позакласних заходів;
- проведення навчальної та виховної роботи на всіх уроках інваріантної складової Типових навчальних планів початкової школи в умовах Нової української школи:
 - українська мова;
 - читання/літературне читання;
 - математика;
 - «Я досліджую світ»;
 - інформатика;
 - англійська мова;
 - музичне мистецтво; образотворче мистецтво;
 - уроки технологічної освітньої галузі;
 - фізичне виховання.

Протягом першого тижня перебування на педагогічній практиці студенти повинні:

- ознайомитися з місцем проходження педпрактики (школою, її історією, традиціями, освітніми та виховними функціями);
- ознайомитися з системою освітньої, позакласної та позашкільної роботи основної школи в цілому, з порядком ведення шкільної документації (з бесіди директора школи чи заступників директора з навчальної і виховної роботи), роботою методичного кабінету початкової ланки освіти та змістом роботи методичних об'єднань вчителів початкових класів;;
- проаналізувати та ознайомитись з календарним плануванням уроків у початкових класах; матеріальним обладнанням класної кімнати; оформлення та ведення класного журналу, особових справ, планів позакласної виховної роботи, групи продовженого дня, зі специфікою методики роботи вчителів початкових класів певного класу його змістом календарних і тематичних планів уроків, програмами, підручниками, плану позакласної роботи;
- ознайомитися із колективом класу, у якому проходитиме практика, анатомо-фізіологічні, психологічні й індивідуальні особливості класного колективу, зокрема учнів з особливими освітніми потребами;

- відвідати усі уроки вчителя у закріпленому класі, зробити аналіз одного з уроків за поданою схемою;
- скласти індивідуальний план роботи на період проходження педпрактики.

Протягом наступних тижнів студенти мають виконати таку роботу:

- скласти поурочні плани-конспекти уроків із різних навчальних дисциплін і провести їх у закріпленому класі (залікові уроки різних навчальних предметів відповідно до календарного планування);
- підготувати і провести позакласний виховний захід у закріпленому класі;
- підготовка дидактичного матеріалу до залікових уроків та виховних заходів;
- відвідувати уроки студентів-практикантів у своїй школі;
- проводити виховну роботу в закріпленому класі;
- звітувати про виконання програми педагогічної практики.

Звітна документація та підсумковий контроль

Форма звітності студентів про практику

У результаті навчально-залікової педагогічної практики студент подає на перевірку в триденний термін з останнього для практичної підготовки керівнику практики такі звітні матеріали:

- індивідуальний план практиканта та результати проходження практики;
- розгорнуті плани-конспекти залікових уроків;
- план-конспект виховного заходу;
- наочність до залікових уроків;
- звіт про педпрактику;
- презентацію проходження педагогічної практики (звіт в електронному форматі зі скріншотами проведеної освітньої діяльності).

Перелік звітної документації

Звітна документація – документ, що має містити такі обов'язкові елементи:

1. Титульна сторінка звітної документації (Додаток А)
2. Індивідуальний план роботи студента. Зразок оформлення індивідуального плану подано в додатку Б.
3. Фрагмент календарно-тематичного плану на період практики (Методичні рекомендації оформлення календарно-тематичного плану в Додатку В).
4. Конспекти уроків та розробки виховних заходів (Додаток Д, Е).
5. Звіт про проходження практичної підготовки – стислий опис результатів виконання завдань практики (орієнтовний зміст звіту наведено в

додатку Ж) з додатками до звіту (аналіз спостереження за розвитком учня (додаток З), фотозвіт виконання завдань практики, ілюстративний та презентаційний матеріал).

Звітна документація завантажується в електронному вигляді в середовищі Classroom, або подається в друкованому чи рукописному вигляді.

Особливості проведення підсумкового контролю

На завершальному етапі практичної підготовки здобувачі фахової передвищої освіти звітують про виконання завдань, передбачених програмою практики.

Формою підсумкового контролю є диференційований залік.

Дата захисту звітів встановлюється окремим розрядженням по Коледжу та завчасно доводиться до відома здобувачам освіти та керівникам практичної підготовки.

Захист звітів проводиться дистанційно в режимі відеоконференції. Студенти демонструють підготовлені презентації, відповідають на питання присутніх. Захист звітів є одним з видів навчальної діяльності з практичної підготовки та оцінюється за чотирибальною національною шкалою. Оцінка за захист звіту впливає на остаточну оцінку з урахуванням вагового коефіцієнта.

Критерії оцінювання

Під час практичної підготовки ведеться регулярний облік відвідування та контроль за виконанням студентами запланованих робіт на всіх етапах її проходження. Під час оцінювання результатів практичної підготовки враховується рівень професійної спрямованості студента, теоретичного і методичного осмислення власної діяльності, науково-теоретичної та практичної підготовки, виявленої в ході практики.

Оцінюванню за чотирибальною національною шкалою згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів з виставленням відповідної оцінки підлягають наступні види робіт здобувачів освіти:

- 1) підготовка та проведення залікових уроків;
- 2) підготовка та проведення виховних заходів;
- 3) виконання індивідуального завдання;
- 4) оформлення звітної документації;
- 5) захист звіту.

Національна шкала оцінювання практичної підготовки здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання рівня досягнень здобувачів освіти
Незадовільно	Здобувач не виконав програму практичної підготовки у повному обсязі. Досягнення програмних результатів навчання та визначених нею компетентностей відповідає низькому рівню. Звіт подано керівникові на перевірку з порушенням термінів; виконаний із суттєвими запозиченнями інформаційно-теоретичного матеріалу; оформлення звіту не відповідає вимогам; зміст звіту не розкрито.

Задовільно	Здобувач виконав програму практичної підготовки на задовільному рівні. Досягнув програмних результатів навчання та визначених нею компетентностей. Звіт про проходження практики оформлений з помилками або не в повному обсязі, на захисті здобувач продемонстрував задовільні знання при недостатньо повних і аргументованих відповідях на питання.
Добре	Здобувач виконав програму практичної підготовки на високому рівні та досяг програмних результатів навчання, набув відповідних компетентностей. Програма практичної підготовки розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру; недостатньо використані в процесі аналізу матеріали звітності; мають місце окремі зауваження щодо оформлення звіту, щоденника; здобувач на захисті продемонстрував необхідний рівень знань, відповів майже на всі питання членів комісії.
Відмінно	Здобувач виконав програму практичної підготовки на високому рівні. Досягнув програмних результатів навчання, визначених нею, відмінно оволодів компетентностями. Звіт про проходження практики оформлений відповідно до вимог і поданий до захисту у визначений термін; звіт містить елементи новизни, має практичне значення. Здобувач оволодів навиками роботи: збору інформації, аналізу, формулювання висновків, пропозицій. Відповідь здобувача на питання членів комісії вичерпна та аргументована.

Норми оцінювання звітної документації та окремих видів діяльності студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Ваговий коефіцієнт
1	Індивідуальний план та результати освітньої діяльності	0,1
2	Конспекти уроків	0,5
3	Методична розробка виховного заходу	0,1
5	Звіт про виконання індивідуального плану та результати освітньої діяльності практиканта, аналіз спостережень за розвитком учня	0,1
7	Якість оформлення документації	0,1
8	Творчий підхід до створення презентації, активна участь у підсумковій конференції	0,1
	Всього	1

Усі види навчальної діяльності оцінюються за чотирибальною національною шкалою та переводяться у бали та оцінку ECTS за наведеною шкалою з урахуванням вагових коефіцієнтів

Відповідність шкал оцінювання (національної та європейської (ECTS))

Оцінка ECTS	Середньо-зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка	
A	4,51-5,00	90-100	5	Відмінно - студент демонструє високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями (дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та вправи є правильними, демонструє знання підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу). Студент своєчасно та у повному обсязі виконав навчальне навантаження.
	5,00	100		
	4,95	99		
	4,90	98		
	4,85	97		
	4,80	96		
	4,75	95		
	4,70	94		
	4,65	93		
	4,60	92		
	4,55	91		
	4,51	90		
B	4,01- 4,50	82-89	4	Добре – студент демонструє достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями та навичками (володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу). Студент своєчасно та у повному обсязі виконав навчальне навантаження.
	4,50	89		
	4,43	88		
	4,36	87		
	4,29	86		
	4,22	85		
	4,15	84		
	4,08	83		
C	3,50-4,00	74-81	4	Добре – студент демонструє середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками (володіє знаннями матеріалу, але допускає помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу). Студент своєчасно та у повному обсязі виконав навчальне навантаження.
	4,00	81		
	3,90	80		
	3,84	79		
	3,76	78		
	3,67	77		
	3,59	76		
	3,51	75		
	3,50	74		
D	2,83-3,43	64-73	3	Задовільно – студент демонструє середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками (дає правильну відповідь не
	3,43	73		
	3,36	72		
	3,29	71		

	3,22	70			менше ніж на 64% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність). Студент своєчасно виконав практичні та контрольні тестові завдання по всім змістовним модулям на оцінку не менше ніж «задовільно».
	3,15	69			
	3,07	68			
	3,01	67			
	3,00	66			
	2,92	65			
	2,83	64			
E	2,51-2,75	60-63	3		<i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього (дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на більшість запитань дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність). Студент своєчасно виконав практичні та контрольні тестові завдання по всім змістовним модулям на оцінку не менше ніж «задовільно».
	2,75	63			
	2,67	62			
	2,59	61			
	2,51	60			
FX	2,00-2,5	35-59	2	не зараховано	<i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни (дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій). Студент не виконав навчальне навантаження.
F	0,00-1,99	1-34	2		<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок (дає правильні відповідь менше ніж на 35% питань, або на більшу кількість запитань дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій). Студент не виконав навчальне навантаження.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (Мовно-літературна освітня галузь)

Основна література

1. Вашуленко М. С. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.
2. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод. посіб. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018. 400 с.
3. Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2 частинах). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018.
4. Вашуленко М. С., Дубовик С. Г. Українська мова та читання : підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2 ч.). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 144 с.
5. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А., Дубовик С. Г. Українська мова та читання : підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2 ч.). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.
6. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А., Дубовик С. Г. Українська мова та читання : підручник для 4 класу ЗЗСО (у 2 ч.). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2021. 168 с.
7. Вашуленко О.В. Формування у молодших школярів умінь створювати власні висловлювання на уроках літературного читання / [Електронне видання]: методичні рекомендації. Київ: Педагогічна думка, 2020. 71 с.
8. Державний стандарт початкової освіти. *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи.* Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 92–122.
9. Закон України «Про освіту». *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи.* Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 3 – 91.
10. Інноваційні технології навчання української мови та літературного читання в початковій школі: навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка; за заг. ред. Н. В. Гудими. Кам'янець- Подільський : Друк-сервіс, 2018. 166 с.
11. Коваль Г., Деркач Н., Наумчук М. Методика викладання української мови. Навч. посіб. Т. : Астон, 2018. 287 с.
12. Котик Т.М. Методика навчання української мови в початковій школі : Навчально-методичний посібник для студентів дистанційної форми навчання спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ, 2015. 295 с.
13. Методика навчання каліграфічного письма в початковій школі : навчальний посібник для студентів денної та заочної форм навчання педагогічних закладів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта / упорядник Н. О. Янко. Чернівці : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2021. 92 с.

14. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
15. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу (затверджено наказом МОН України від 27. 08. 2019 р. № 1154). *Учитель початкової школи*. 2019. № 9. (вкладка);
16. Наказ МОН від 16.09.2020 №1146 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів третіх і четвертих класів Нової української школи».
17. Нова українська школа: Порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяда», 2017. 206 с.
18. Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2 частинах). Київ : Оріон, 2018.
19. Пономарьова К. І., Гайова Л. А. Українська мова та читання : підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 4 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 80 с.
20. Пономарьова К. І., Гайова Л. А. Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 4 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 80 с.
21. Пономарьова К. І., Гайова Л. А. Українська мова та читання : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. 160 с.
22. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.
23. Прищепа О. Ю. Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
24. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн. Київ : Грамота, 2012. 504 с.
25. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник/ Савченко О. Я. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. - 104 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/posibnyk_savchenko_pereverstano_.pdf.
26. Савченко О.Я. Уміння вчитися — ключова компетентність молодшого школяра посібник; Савченко О.Я. Київ: Педагогічна думка, 2014. 176с.
URL:<https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/savchenko.indd- 2014.pdf>.
27. Бадер В. І. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів. 1–4 класи: Навч. пос. Донецьк: ВДБВ «ДОНБАС», 2013. 160 с.
28. Технології формування навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу : метод. посіб. / Надія Бібік, Валентина Мартиненко, Оксана Вашуленко, Наталія Листопад, Тетяна Юношева ; Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ початкової освіти ім. О. Я.

Савченко. Київ, 2023. 408 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/11/Posibnyk_2023-3.pdf.

29. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи. Київ : Видавництво «Світоч», 2019. С. 114 – 125. С. 244–254.

Додаткова література

1. Бадзюк О. Розвиток мовлення. Написання докладного переказу. II цикл навчання (3–4 класи). *Початкова школа*. 2020. № 5–6.
2. Баранова Н., Коцур Н. Дослідницька та експериментальна діяльність в умовах НУШ. *Початкова школа*. 2019. № 9.
3. Бурлака С. «Що ж ти нам, весно, принесла...». *Початкова школа*. 2019. № 6.
4. Василега Ольга. Адаптаційно-ігровий цикл навчання: урахування вікових особливостей дітей 6–8-річного віку в контексті впровадження НУШ. *Учитель початкової школи*. 2019. № 9.
5. Вашуленко М., Дубовик С. Методичні рекомендації до роботи за новим підручником «Українська мова», 2 клас. *Початкова школа*. 2019. № 7.
6. Вашуленко М., Вашуленко О. Про роботу за Букварем нового видання. *Початкова школа*. 2018. № 8.
7. Вашуленко М., Дубовик С. Тематично-календарне планування з української мови, 2 клас. *Початкова школа*. 2019. № 8.
8. Вашуленко М., Дубовик С. Формування в учнів початкових класів дослідницьких умінь на матеріалі програмового курсу української мови. *Початкова школа*. 2020. № 3. № 4.
9. Гетьман Оксана. Щоб у навчанні мати успіхи помітні, освоюєм стратегії новітні. Застосування прийомів розвитку критичного мислення. *Учитель початкової школи*. 2019. № 9.
10. Гойда Т. Урок навчання грамоти (читання), 1 клас (за підручником К. Пономарьової «Українська мова. Буквар». 1 клас. Частина 2). *Початкова школа*. 2020. № 9.
11. Губрева С. Вправи для розвитку критичного мислення. *Початкова школа*. 2019. № 11.
12. Гузь О. Актуальні шляхи удосконалення читацької компетентності учнів в умовах НУШ. *Початкова школа*. 2019. № 5.
13. Гуцалюк Т. У дивосвіті мови (Квест для учнів 2 класів). *Початкова школа*. 2019. № 2.
14. Дейнека К. Урок зв'язного мовлення у 2 класі. *Початкова школа*. 2020. № 10.
15. Дробчак Я., Кутняк І. Урок-мандрівка як засіб формування в учнів початкової школи ключових компетентностей. *Початкова школа*. 2019. № 6.
16. Заєць Л. Інтегрований урок навчання грамоти та курсу «Я досліджую світ», 1 клас. *Початкова школа*. 2019. № 9.

17. Захарійчук М. Особливості роботи за навчально-методичним комплектом з української мови до підручника «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 1» (автор М. Д. Захарійчук). *Початкова школа*. 2020. № 9.
18. Захарійчук М. Реалізація завдань Нової української школи на основі навчального змісту Букваря (авт. М.Захарійчук). *Початкова школа*. 2018. № 8.
19. Зенченко Т.Ф. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування комунікативної компетентності в учнів засобами інтерактивних технологій: європейський досвід. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка») Випуск № 10(44). Київ. 2024. С.191-204. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-191-203](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-191-203).
20. Зенченко Т.Ф. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації мети мовно-літературної освітньої галузі за допомогою інтерактивних технологій. Вісник науки і освіти. Випуск № 11(29). Київ. 2024. С.1131-1145. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1131-1144](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1131-1144).
21. Зозуляк А. Розвиток творчої особистості молодшого школяра в системі навчання за науково-педагогічною програмою «Інтелект України». *Початкова школа*. 2019. № 2.
22. Здорова В., Джулинська І., Павленко Л., Шевченко О. ЛЕГО-технологія для української мови. *Початкова школа*. 2019. № 12.
23. Іщенко О., Логачевська С. Інтегрований підручник як основа формування «компетенцій майбутнього» в учнів Нової української школи. *Початкова школа*. 2019. № 2.
24. Іваненко О. Розвиток емоційного інтелекту на прикладі складання есе. *Початкова школа*. 2019. № 8.
25. Карпищенко Наталія, Кузнецова Світлана. Овочі смачненькі, гарні і корисні приємно нам вивчати і куштувати, звісно! Конспект занять інтегрованого навчального дня у 1-му класі. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7 – 8.
26. Кистанчук Н. Урок-казка з української мови в 1 класі. *Початкова школа*. 2020. № 9.
27. Киян Л. «Робот», «річка», «рід» – тепер ми вивчаєм букву «Р». Інтегрований урок у 1-му класі. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7–8. (Електронна частина. С.31)
28. Клименко А. Система вивчення будови слова у початковій школі. *Початкова школа*. 2015. № 5.
29. Космовський Б. Конструювання і моделювання в Новій українській школі. *Початкова школа*. 2019. № 6.
30. Костенко О. Ми хочемо, щоб подружились з нами частини мови і комп'ютерні програми. Урок української мови у 3-му класі. *Учитель початкової школи*. 2020. № 1. С.23–25.
31. Котяхова Н. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів у контексті Нової української школи. *Початкова школа*. 2019. № 6.

32. Красоткіна Н. Розвиваємо у дітей спостережливість. *Початкова школа*. 2018. № 1.
33. Кріль О. Формування громадянських та соціальних компетентностей у молодших школярів. *Початкова школа*. 2019. № 9.
34. Крюкова О. Урок української мови, 2 клас. *Початкова школа*. 2019. № 5.
35. Кузнецова С. Комбінований урок-подорож з української мови, образотворчого мистецтва та музичного мистецтва в 3 класі. *Початкова школа*. 2019. №11.
36. Курило В., Остроуменко А. Створення успішного освітнього середовища для гармонійного розвитку молодшого школяра. *Початкова школа*. 2019. № 2.
37. Куріпта В. У грі вивчати букви веселіше. Урок пройде цікаво і жвавіше. Ігри з навчання грамоти у 1-му класі. *Учитель початкової школи*. 2020. № 1. С.32–35.
38. Лаврів Н. Квест «Мандрівка країною знань». *Початкова школа*. 2019. № 5. (є цікаві завдання).
39. Лапуренко В. Журавлики-журавлі (4 клас). *Початкова школа*. 2019. № 9
40. Лизак Н. Мета і завдання уроків читання у післябукварний період навчання грамоти. *Початкова школа*. 2019. № 2.
41. Лобчук О. Формування мовленнєвого етикету у молодших школярів. *Початкова школа*. 2017. № 7.
42. Марченко Л. Система вправ з розвитку критичного мислення на уроках в початкових класах. *Початкова школа*. 2018. № 1
43. Мельник О. Підготовка вчителів початкових класів до формування емоційного інтелекту учнів. *Початкова школа*. 2019. № 11.
44. Митник О., Стрижак А. Система завдань, спрямованих на формування комунікативних умінь як складової соціальної успішності молодшого школяра. *Початкова школа*. 2019. № 9.
45. Михайленко Т. Перевірні роботи з української мови, 4 клас. *Початкова школа*. 2019. № 4.
46. Навчання української мови в 3 класі / М.С. Вашуленко, Н.А. Васильківська, С.Г. Дубовик. К. : Видавничий дім “Освіта”, 2020. 160 с. <https://calameo.com/read/005702959d08b3c288083?page=1&view=slide>
47. Петрик О. Реалізація комунікативно-діяльнісного підходу у мовно-мовленнєвій освіті молодших школярів. *Початкова школа*. 2019. № 6.
48. Пилипенко Т. Урок розвитку зв'язного мовлення, 3 клас (робота над твором-міркуванням). *Початкова школа*. 2017. № 3.
49. Полякова І. Стратегія «Фішбоун», варто знати, системне мислення дасть змогу розвивати. Можливості використання стратегії «Фішбоун» у роботі з молодшими школярами. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7–8. С.18–21.
50. Пономарьова К. Особливості навчання української мови в 3 класі. *Початкова школа*. 2020. № 9.

51. Пономарьова К.І. Пріоритети в навчанні грамоти першокласників НУШ. *Початкова школа*. 2018. № 8.
52. Приходько Алла. Розвиваємо і збагачуємо мовлення учнів. *Початкова школа*. 2020. № 7.
53. Рондяк Л. Технології формування партнерської взаємодії учнів у практичній підготовці майбутніх учителів початкових класів. *Початкова школа*. 2019. № 6.
54. Савченко О. Закон України «Про освіту»: коментар у контексті проблем реформування початкової освіти. *Початкова школа*. 2018. № 1.
55. Сібільова А., Зданевич Н. Диференційовані завдання з української мови для 2 класу. *Початкова школа*. 2018. № 1.
56. Сінна І. «Екскурсія» до друкарні. Урок української мови в 3 класі. *Початкова школа*. 2019. № 12.
57. Сінна І. Урок української мови в 3 класі («Екскурсія» дитячими театрами). *Початкова школа*. 2020. № 4.
58. Слюсар Юлія. Навчатися з набором лего цікаво, весело і легко. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7 – 8.
59. Собко В. Мова єдина у кожного з нас, будем вивчати її повсякчас. Виховання інтересу до рідного слова. *Учитель початкової школи*. 2020. № 7–8.
60. Собко В. Словник як засіб реалізації компетентнісного підходу. *Учитель початкової школи*. 2019. № 9.
61. Собко В. О. Підготовка майбутніх учителів до реалізації компетентнісного підходу у початковому курсі української мови. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Вип. 1 (54). Глухів, 2024. С. 207–214.
62. Собко В. О. Формування мовно-мовленнєвої компетентності здобувачів початкової освіти: методичні аспекти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. Глухів, 2024. № 3 (56). С. 118–126.
63. Трачук О. Добра справа для природи. *Початкова школа*. 2018. № 1.
64. Трофіленко В. Робота над розвитком мовлення учнів – важлива складова мовленнєвої компетентності. *Початкова школа*. 2019. № 7.
65. Чадукова О. Інтегрований урок з використанням інтелект-карти у 3 класі. *Початкова школа*. 2019. № 2.
66. Черноус З. Інтегрований урок, 3 клас. (*Читання. Українська мова. Я у світі. Музика. Трудове навчання. Образотворче мистецтво*) *Початкова школа*. 2019. № 12.
67. Шаповалова Т. Ранкові зустрічі. Тиждень 5 «Осінь мозаїка». *Початкова школа*. 2019. № 9.
68. Юрченко Оксана. Навчання в радість. Способи мотивування молодших школярів до навчання у школі. *Учитель початкової школи*. 2019. № 9.
69. Ягупа І. Інтегровані заняття у 1 класі. *Початкова школа*. 2019. № 2. (Тема тижня «Зима»)

70. Ягупа І. Інтегровані заняття у 1 класі. *Початкова школа*. 2018. № 1.
71. Якименко С., Авраменко К., Тимченко А., Філімонова Т., Іванець Н. Інтегрований навчальний день у 2 класі. *Початкова школа*. 2019. № 4. (за навчальною програмою «Світ, в якому я живу» професора С. Якименко Миколаївського НУ ім. В.О.Сухомлинського. Галузі: мовно-літературна; інформативна; природнича; математична)
72. Яремчук Т. Мандрівка Всесвітом (4 клас). *Початкова школа*. 2019. № 2.

Методика навчання літературного читання

Основна література

1. Богданець-Білокаленко Наталія, Шумейко Юлія. Особливості роботи за навчально-методичним комплектом до підручника «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 2» (автори: Н. Богданець-Білокаленко, Ю. Шумейко). *Початкова школа*. 2020. № 9.
2. Державний стандарт початкової освіти. *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи*. К.: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 92–122.
3. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи. К.: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 124–134; С. 190–2015.
4. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи. К.: Видавництво «Світоч», 2019. С. 114 – 125. С.244–254.
5. Вашуленко О. Методичні рекомендації щодо роботи за новим підручником «Українська мова та читання. 3 клас. Частина 2» (автор О. В. Вашуленко). *Початкова школа*. 2020. № 9.
6. Вашуленко М.С., Zenchenko T.F. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до викладання мовно-літературної освітньої галузі. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Вип. 3 (50). 1 част. Глухів, 2022. С. 78-85 (1,0 д.а., власний внесок 0,5 д.а.). DOI: 10.31376/2410-0897-2022-3-50-78-85.
7. Гузь О. Актуальні шляхи удосконалення читацької компетентності учнів в умовах НУШ. *Початкова школа*. 2019. № 5.
8. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 624 с.
9. Дитяча література: курс лекцій/ Автори-укладачі: І. Г. Данильченко, Т. Ф. Zenchenko. Суми : ФОП Цьома С.П., 2022. 202 с.
10. Zenchenko T.F. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування комунікативної компетентності в учнів засобами інтерактивних технологій: європейський досвід. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка») Випуск № 10(44). Київ. 2024. С.191-204. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-191-203](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-191-203).
11. Zenchenko T.F. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації мети мовно-літературної освітньої галузі за допомогою інтерактивних технологій. Вісник науки і освіти. Випуск № 11(29). Київ.

2024.

С.1131-1145.

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1131-1144](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1131-1144).

12. Зенченко Т.Ф. Підготовка до конструювання уроків мовно-літературної освітньої галузі: практичний аспект. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Серія: Педагогічні науки*. Глухів, 2024. №3 (56). (Подано до друку, випуск грудень 2024.).
13. Коваленко Л. Формування ключових компетентностей на уроках літературного читання. *Початкова школа*. 2017. № 1.
14. Кузнецова Г.П., Корчова О.М., Кухарчук І.О., Холявко І.В. Культура мовлення та риторика: навчальний посібник. Глухів, 2020. 324 С.
15. Мартиненко В. О Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів: методичний посібник./Мартиненко В. О. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/posibnyk-martynenko.pdf>
16. Мартиненко В. Читацька діяльність молодших школярів: сучасні тенденції розвитку. *Початкова школа*. 2017. № 8.
17. Омельчук С., Климович С. Мовмо й пишімо поправно: навчальний посібник. Одеса: Олді+2024. 80 с.
18. Пентилюк М., Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. К.: Центр учбової літератури, 2021. 224 с.
19. Савченко О.Я. Методика читання у початкових класах : Посіб. для вчителя. К.: Освіта, 2007. 334 с.
20. Савченко О. Новий підручник «Читання» для 2 класу: методичний коментар і тематичне планування. *Початкова школа*. 2019. № 8. № 9.
21. Савченко О. Методичні рекомендації до впровадження програми з літературного читання у 3 класі. *Початкова школа*. 2020. № 9.
22. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник/ Савченко О. Я.: Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020.104 с. URL:https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/posibnyk_savchenko_per-everstano_.pdf.
23. Савченко О.Я. Уміння вчитися — ключова компетентність молодшого школяра посібник; Савченко О.Я. К.: Педагогічна думка, 2014. 176 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/savchenko.indd-_2014.pdf.
24. Технології формування навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу: метод. посіб. / Надія Бібік, Валентина Мартиненко, Оксана Вашуленко, Наталія Листопад, Тетяна Юношева; Ін-т педагогіки НАПН України. Відділ початкової освіти ім. О. Я. Савченко. Київ, 2023. 408 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/11/Posibnyk_2023-3.pdf.

Інформаційні ресурси

25. Підручники для осіб з особливими освітніми потребами. 3 клас. «Літературне читання» підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F 70) 3 клас (авт. Вавіна Л. С.) URL: <https://surl.li/lqcgew>
26. Матеріали для розвитку навичок читання. Для вікової категорії 6-8 років, для дітей з ООП. URL: <https://naurok.com.ua/chitannya-po-skladah-material-dlya-ditey-z-oor-437623.html>.
27. Покращуємо навички читання дитини з ООП в умовах дистанційного навчання. URL: <https://mmr3.irc.org.ua/news/17-25-04-21-03-2023>.
28. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с. URL: <https://surl.li/ptmegw>.

Додаткова література

1. Антонкова М. Інтегрований день у 2 класі (Літературне читання, математика, природознавство, образотворче мистецтво). Початкова школа. 2019. № 4.
2. Бойчук Ю.Д., Казачінер О.С. Огляд ефективних методик навчання читання дітей з особливими освітніми потребами. *The V International Science Conference «Theoretical and scientific bases of development of scientific thought»*, February 16 – 19, 2021, Rome, Italy. P/370-375. URL: <https://surl.li/zrvwwx>.
3. Биканова Н. Урок літературного читання, 4 клас. Початкова школа. 2019. № 2.
4. Варухіна Л. Ранкова зустріч «Весна іде, красу несе!» / Урок читання у 2 класі, «Веснянки». *Початкова школа*. 2020. № 4.
5. Вашуленко Оксана. Інтеграція різних видів мистецтв на уроках літературного читання. *Учитель початкової школи*. 2016. № 2.
6. Волинкіна Н.В. Розвиток навичок читання у початковій школі. *Початкове навчання та виховання*. 2016. № 28–29. С. 8–14.
7. Горбунова Л. Урок літературного читання, 2 клас. *Початкова школа*. 2019. № 6.
8. Дзьоба О. Збудуться заповітні мрії. *Початкова школа*. 2019. № 12.
9. Дульська М. І нині Мономахові повчання не втратили свого звучання. Урок позакласного читання у 4-му класі. *Учитель початкової школи*. 2019. № 8. С. 38–41.
10. Заставська Г. Урок роботи з дитячою книжкою, 1 клас. *Початкова школа*. 2019. № 8.
11. Зілінська Н. Використання лепбуку на уроці літературного читання. *Початкова школа*. 2019. № 6.
12. Касперська Галина. Українська народна пісня. Телеміст (Інтегрований урок з музики та літературного читання). *Початкова школа*. 2018. № 1.
13. Кацубо Я. Урок літературного читання в 3 класі з елементами гуманної педагогіки Ш.О.Амонашвілі. *Початкова школа*. 2019. № 5.

14. Київська О. Читаймо Кіплінга, дорослі й діти, і вчимося природу розуміти. Урок позакласного читання у 4-му класі. *Учитель початкової школи*. 2019. № 8. С. 42–44.
15. Коваленко Л. Формування ключових компетентностей на уроках літературного читання. *Початкова школа*. 2017. № 1.
16. Лагола І. Читач – текст – автор: навчаємо сприймати художній твір вдумливо. Використання прийомів розвитку критичного мислення та елементів бібліопсихології на уроках літературного читання. *Учитель початкової школи*. 2020. № 2. С. 6.
17. Лютко І. Тести для уроків літературного читання (3–4 класи). *Початкова школа*. 2019. № 5.
18. Мариненко І. Вишиванка – душа українського народу. Інтегрований урок читання та образотворчого мистецтва. *Початкова школа*. 2018. № 1.
19. Мартиненко В. Читацька діяльність молодших школярів: сучасні тенденції розвитку. *Початкова школа*. 2017. № 8.
20. Мартисенко Т. Добро, як сонце, завжди гріє (Інтегрований урок: літературне читання. Християнська етика. Музика, 4 клас). *Початкова школа*. 2019. № 5.
21. Науменко Віра. Ознаки жанрів пригадаймо – казки, легенди, міфи упізнаймо. Система роботи над легендами у 1 – 4 класах. *Учитель початкової школи*. 2016. № 1.
22. Пастушенко Вікторія. Друзі пізнаються в біді. Урок літературного читання у 4-му класі. *Учитель початкової школи*. 2016. № 1.
23. Полевікова О. Нова українська школа: відчуваємо, думаємо, діємо. Проект інноваційного уроку, присвяченого письменнику рідного краю та його творчості. *Початкова школа*. 2017. № 4.
24. Савченко О. Види міжпредметних завдань на уроках літературного читання. *Початкова школа*. 2019. № 2.
25. Савченко О. Літературне читання: інтерактивні методи і прийоми. *Початкова школа*. 2017. № 4.
26. Савченко О. Новий підручник «Читання» для 2 класу: методичний коментар і тематичне планування. *Початкова школа*. 2019. № 8. № 9.
27. Савченко О. Розуміння молодшими школярами літературних творів: сутність процесу і засоби формування. *Початкова школа*. 2017. № 8.
28. Самокиш Т. Рідне, неповторне, неозоре, збережімо наше Чорне море! Інтегрований урок у 4-му класі. *Учитель початкової школи*. 2019. № 8. С. 35.
29. Слабинська Н. Інтегрований урок української мови і читання у 2 класі за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О.Я.Савченко. *Початкова школа*. 2020. № 3.
30. Стрюк Т. Інтегрований урок у 4 класі (Літературне читання, трудове навчання, предмет «Я у світі»). *Початкова школа*. 2018. № 1.
31. Тернавич Т. Урок позакласного читання в 3 класі. *Початкова школа*. 2019. № 4.

32. Трунова В. Основні положення щодо позакласного читання в початкових класах. *Початкова школа*. 2011. № 9.
33. Трунова В. Методика позакласного читання в підготовчий і початковий періоди. *Початкова школа*. 2011. № 10.
34. Трунова В. Методика позакласного читання в основний період. *Початкова школа*. 2012. № 7.
35. Тупіцина Є., Качан Л. Віночок українських пісень. Бінарний урок з літературного читання та музичного мистецтва. *Початкова школа*. 2020. № 4.
36. Чабайовська М., Шароварко С. Застосування технології формування критичного мислення молодших школярів у процесі вивчення творчості Т.Г.Шевченка. *Початкова школа*. 2020. № 3.
37. Чабайовська М., Шароварко С. Формування ключових та предметних компетентностей молодших школярів на уроках літературного читання (на матеріалі творчості Т.Г.Шевченка). *Початкова школа*. 2014. № 9.
38. Шаповалова І. «Поетична квітка України» (Поетичний ранок, присвячений Лесі Українці). *Початкова школа*. 2017. № 7.
39. Halyna Kuznetsova, Alona Panasenko, Liubov Luchkina, Tetiana Zenchenko, Iryna Danylchenko. Dialogic learning as means of forming the communication skills of higher education students. *Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación*. 2023. Volumen 17, № 2. Abril-junio P. 101 – 115. URL: <https://revistaeduweb.org/index.php/eduweb/article/view/521/614> DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.9>.

Методика навчання іноземної мови

Основна література

1. Карпюк О. Навчально-методичний посібник. Нова українська школа: методика навчання англійської мови у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. 2021 р. Київ: Лібра Терра. 176 с.
2. Кміть О.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: Конспект лекцій для студентів спеціальності 013 Початкова освіта, спеціалізації Іноземна мова (англійська), освітній ступінь-магістр. Чернігів: ЧНПУ, 2017. 117 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с. <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bigych-o.-b.-borysko-n.-f.-boreczka-g.-e.-ta-in.-2013-metodyka-navchannya-inozemnyh-mov-i-kultur-teoriya-i-praktyka.pdf>
4. Пахомова Т. О., Гальченко О. Ю. Методика навчання іноземних мов : Навчально-методичний посібник для студентів освітнього ступеня «бакалавр» напряму підготовки «Мова і література (англійська)». Запоріжжя : Кругозір, 2015. 164 с.

6. Пінчук І. О. Іншомовна комунікативна компетентність учителя початкової школи: теорія та методика: монографія / за наук. ред. Л. Я. Бірюк. Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2020. 330 с.
7. Пінчук І. О. Особливості навчання англійської мови учнів початкових класів: навчальний посібник з методики навчання іноземних мов у початковій школі / укладач Пінчук І. О. Глухів: РВВ Глухівського НПУ імені О. Довженка, 2015. 119 с.
8. Пінчук І. О., Шерудило А. В. Педагогічна діяльність у дитячих оздоровчих таборах з вивченням англійської мови: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Лінгвістичні англomовні ігри в літньому мовному таборі. Суми. Вінніченко М. Д., 2018. 124 с.
9. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ за редакцією Ніколаєвої С.Ю. Київ: Ленвіт, 2016. 402 с.
10. Редько В. Г. Організація компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі : метод. рек. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2019. 36 с.
11. Редько В. Г., Коваленко О. Я., Шопулко М. Н., Горошкін І. О., Довбищенко Ф. В., Пасічник О. С., Яковчук М. В. Навчання іноземних мов у гімназії : Збірник методичних матеріалів для вчителів іноземних мов / за заг. ред. Редька В. Г. Тернопіль : Лібра Терра, 2023. 92 с.
<https://undip.org.ua/library/navchannia-inozemnykh-mov-u-himnazii-zbirnyk-metodychnykh-materialiv-dlia-vchyteliv-inozemnykh-mov/>
12. Роман С.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: Навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2005. 208с.
13. Харченко Т. Г. Методика навчання іноземних мов у школі: збірник тестових завдань. Навчально-методичний посібник Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ. 2019 р.
<https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30302>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

(Математична освітня галузь) Основна література

1. Богданович М.В., Лищенко Г.П. Пропедевтика алгебри та геометрії в початковій школі. Посібник для вчителя. Київ : Генеза, 2011. 208 с.
2. Державний стандарт початкової освіти. *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи.* Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. С. 92–122.
3. Коваль Л.В., Скворцова С.О. Методика навчання математики: теорія і практика: Підручник для студентів за спеціальністю 6.010100 «Початкове навчання», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Харків: ЧП «Принт- Лідер», 2011. 414 с.

4. Корчевська О. П. Навчаємо математики. Методика роботи над задачами. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 106с.
5. Корчевська О. П. Навчаємо математики. Методика обчислень. 1 — 4 класи. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 156с.
6. Нова українська школа: Порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяда», 2017. 206 с.
7. Листопад Н.П. Вивчення величин на уроках математики в початковій школі на засадах компетентнісного підходу. Київ: Педагогічна думка, 2020. 72 с.
8. Онопрієнко О., Листопад Н., Скворцова С. Компетентнісний підхід до навчання математики. Київ : Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2014. 128 с.
9. Скворцова С. О., Онопрієнко О.В. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 352 с.
10. Скворцова С. О., Онопрієнко О.В. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 320 с.
11. Скворцова С.О. Сюжетні задачі, що містять сталу величину: 3-4 класи. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 128 с.
12. Скворцова С.О. Сюжетні задачі на процеси. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 128 с.
13. Скворцова С.О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до навчання молодших школярів розв'язувати сюжетні математичні задачі: [монографія] / Світлана Олексіївна Скворцова, Яна Станіславівна Гаєвець. – Харків: «Ранок-НТ», 2013. 331 с.
14. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1 – 2 класи. Київ : ТД «ОСВІТА – ЦЕНТР+», 2018. 240с.
15. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 3 – 4 класи. <https://mon.gov.ua/ua/osvita>.

Додаткова література

1. Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Мартиненко В.О. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2014. 346 с.
2. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 144 с.
3. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 2 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 160 с.
4. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 1 . Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 128 с.

5. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 3 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 2. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 128 с.
6. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 4 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 1. Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. 144 с.
7. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 4 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 2 . Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. 128 с.
8. Скворцова С. Обчислювальні навички як складова предметної математичної компетентності молодшого школяра. *Початкова школа*. 2012. №9. С. 39-42.
9. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 144 с.
10. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 144 с.
11. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.
12. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2 . Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 136 с.
13. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1 . Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 136 с.
14. Скворцова С. О., Онопрієнко. О.В. Математика : підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2 . Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 136 с.
15. Непомняща Г.І. Підготовка майбутнього вчителя до опрацювання окремих видів простих задач у сучасній початковій школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруюва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 544 с. С.225 – 237.
16. Непомняща Г.І. Підготовка майбутнього вчителя до вивчення частин і дробів у початкових класах // *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2022. Вип. 80. 234 с. Т. С. 97 - 101.
17. Непомняща Г.І. Формування у молодших школярів умінь розв'язувати задачі у процесі вивчення початкового курсу математики : навчальний посібник. Глухів : РВВ ГНПУ, 2015. 122 с.

Рекомендована література (Інформатична освітня галузь)

Основна

1. Биков В.Ю., Жук Ю. О. Засоби навчання нового покоління в комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2005. № 5. С. 20-24.
2. Горячев А. ІКТ в освіті: інноваційні підходи. Львів: Видавництво. 2021.
3. Гриневич Л. М., Морзе Н. В., Вембер В. П., Бойко М. А. Роль цифрових технологій у розвитку екосистеми STEM-освіти. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2021; №83(3): 1–25 с.
4. Ігнатенко О. В. Будова та основні складові інформаційних систем: навчально-методичний посібник. Суми, видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2022. 100 с. ISBN 978-966-473-311-0.
5. Зарецька І. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: теорія і практика. Київ: Видавництво; 2020.
6. Касова К. Викладання основ інформатики і комп'ютерної техніки для молодших школярів. *Початкова школа*. 2009. № 9. С. 33-39.
7. Кивлюк О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в системі навчальних дисциплін початкової школи. *Початкова школа*. 2004. №4. С.34-35.
8. Колесніков С.Я. Сходинки до інформатики: Експериментальний підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. /Г.В. Ломаковська, Ф.М. Ривкінд, Й.Я. Ривкінд, О. Хобяков. Київ : АДЕФ-Україна, 2001. 68 с.
9. Корнієнко М.М., Крамаровська С.М., Зарецька І.Т. Сходинки до інформатики: Підруч. для 2 класу загальноосвіт. навч. закл. Харків: Ранок, 2012.
10. Коршунова О.В. Сходинки до інформатики: Підруч. для 2 класу загальноосвіт. навч. закл. Київ: Генеза, 2012.
11. Ломаковська Г.В., Проценко Г.О., Ривкінд Й.Я., Ривкінд Ф.М. Сходинки до інформатики: Підруч. для 2 класу загальноосвіт. навч. закл. Київ: Освіта, 2012.
12. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики : навч. посіб. : у 4 ч. / Н.В. Морзе; за ред. акад. М.І. Жалдака. Ч. I : Загальна методика навчання інформатики. Київ : Навчальна книга, 2003. 256 с.
13. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики : навч. посіб. : у 4 ч. / Н.В. Морзе; за ред. акад. М.І. Жалдака. Ч. II : Методика навчання інформаційних технологій. Київ : Навчальна книга, 2003. 288 с.
14. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики : навч. посіб. : у 4 ч. / Н.В. Морзе; за ред. акад. М.І. Жалдака. Ч. III : Методика навчання основних послуг глобальної мережі Інтернет. Київ : Навчальна книга, 2003. 196 с.

15. Моцик Р.В. Вивчення пристроїв комп'ютера на уроках інформатики у початковій школі. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2014. Вип. 16. С. 242-246.
16. Шакоотько В.В. Комп'ютер у початковій школі: навч.-метод. Посібник. Київ : ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2007. 128 с.

Допоміжна

1. Використання мультимедійного проектору та електронної інтерактивної дошки в навчально-виховному процесі ВНЗ. Навчально-методичний посібник / В.В. Осадчий, К.П. Осадча, І.М. Сердюк. Мелітополь: РВЦ МДПУ, 2010. 132 с. ISBN 978-966-197-083-9
2. Грицька Т.С. Етапи формування та види інформаційних компетентностей учнів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2010. №1. С. 41-42.
3. Жалдак М.І. Інформатика – фундаментальна наукова дисципліна. Вона має вивчати процеси і відповідні технології. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2010. №№ 1-3.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : [бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук]. К. : «К.І.С.», 2004. 112 с.
5. Корнієнко М.М., Іванова І. Д. Електронні таблиці Excel: теоретичні основи, приклади та завдання, практичні роботи. Харків : Веста, 2008. 48 с. Додат. (48 с. 16 с.).
6. Корнієнко М.М., Іванова і. Д. Інформатика. Основи алгоритмізації і програмування: Теоретичні основи, приклади та завдання, практичні роботи. Харків : Видавництво «Ранок», 2009. 48 с. + Додат. (48 с. + 16 с.).
7. Лещук І.М. Кабінет інформатики. Харків : Вид. група «Основа», 2010. 205, [3] с.
8. Луньова Г.С. Формування інформаційно-технологічної компетентності в учнів старшої школи як потреба сучасної освіти. *Збірник наукових праць*. (Уманський держ. пед. університет ім. П. Тичини) / Київ : Міленіум, 2005. 348 с. С. 47-54.
9. Моделювання й інтеграція сервісів хмаро орієнтованого навчального середовища : монографія / за заг. ред. С. Г. Литвинової. Київ : ЦП «Компринт», 2015. 162 с.
10. Облаштування кабінету інформатики в школі / упоряд. В. Лапінський. Київ : Шк. світ, 2008. 112 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
11. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

Інформаційні ресурси

1. Методика навчання інформатики URL : <https://sites.google.com/site/informatikaushkoli/metodika-navcanna-informatiki>
2. Слепуха Я. Специфіка та структура уроку інформатики у початковій школі. URL : http://liyalno1.blogspot.com/2013/11/blog-post_1.html

3. Вимоги до уроку інформатики // Все на урок інформатики. URL : <http://urok-informatiku.ru/vimogi-do-uroku-informatiki/>

Список рекомендованої літератури (Інтегрований курс «Я досліджую світ»)

1. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3–4 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2020. 240 с.
2. Карапузова Н.Д., Карапузова І.В., Помогайбо В.М., Починок Є.А. Основи природознавства : підруч. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 368 с.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Електронний ресурс. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Кукалець М.В. Методика викладання природознавства у початковій школі: навч.-метод. посіб. Львів : «Новий світ-2000», 2011. 222 с.
5. Мозуль І.В. Навчання природознавства в сучасній початковій школі : навч. програма спецкурсу, курс лекцій та метод. рекомендації : навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 236 с.
6. Мозуль І.В. Словник-довідник з природознавства : навч. посіб. Глухів : РВВ ГНПУ, 2015. 116 с.
7. На допомогу вчителю початкових класів. 1, 2, 3, 4 клас : для загальноосвіт. навч. закл. України. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2016. 144 с.
8. Рудницька Н.Ю., Синиця М.О. Педагогічні технології в початковій школі: Методичні рекомендації. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 87 с.
9. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти : підруч. Київ : Грамота, 2012. 504 с.
10. Словник термінів для учнів початкових класів: посіб. для загальноосвіт. навч. закл. / За наук. ред. М.С. Вашуленка (у співавт. Собко В.О., Демидчик Г.С., Ігнатенко О.В., Мозуль І.В. та ін.). Київ : Видавничий дім «Освіта», 2016. 128 с.
11. Телячук В. П., Лесіна О. В. Інноваційні технології в початковій школі. Х. : Основа, 2007. 240 с.
12. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія / НПАН України, Ін-т педагогіки ; Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Мартиненко В.О. та ін. Київ : Педагогічна думка, 2014. 343 с.
13. Хаминець В.В., Кірик М.Ю. Інновації в початковій школі. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2008. 168 с.

Додаткова література

1. Бібік Н. М. Соціалізація молодших школярів у взаємозв'язку урочної та позаурочної діяльності: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

2. Білявський Г. О. Основи екології: теорія та практикум / Г. О. Білявський, Л. І. Бутченко К. : Лібра, 2014. 368 с.
3. Бойчук Ю. Д. Основи екології та екологічного права : навч. посіб. / Ю. Д. Бойчук, М. В. Шульга. Суми : Університетська книга, 2004. 351 с.
4. Борисенко Н.М., Москова Т.М. Основи природознавства з методикою: Навчально-методичні рекомендації. Херсон: Айлант, 2008. 64 с.
5. Брайон О. В., Чікаленко В. Г. Анатомія рослин. К.: Вища школа, 2002. 270 с.
6. Бровдій В.М., Гаца О.О. Екологічні проблеми України (проблеми ноогеніки). К.: НПУ, 2000. 110 с.
7. Васюкова Г.Т. Екологія. Підручник / Васюкова Г.Т., Ярошева О.І. К.: Кондор, 2009. 524 с.
8. Васютіна Т.М., Сав'юк Г.П., Сав'юк М.І. Основи природознавства: землезнавство. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Початкова освіта». К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2014. 130с.
9. Волошин І. І. Загальне землезнавство: навч. посіб. для вузів. Ніжин: Видавництво Ніжинського педагогічного університету імені М. Гоголя, 2002. 294 с.
10. Волошин І. І., Уварова А. Є. Загальне землезнавство: практикум. К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2000 . 238 с.
11. Гавриленко О. П. Основи екології та безпека життєдіяльності. К.: Ніка-Центр, 2004.
12. Гандзюра В.П. Екологія: Навчальний посібник. Видання 3-е, перероблене і доповнене К.: ТОВ «Сталь», 2012. 345 с.
13. Гайнріх Д. Екологія: dtv-Atlas – пер. з 4-го нім. вид. / Гайнріх Д., Гердт М. К.: Знання-Прес, 2001. 287 с.
14. Географія України. К.: ЗАТ «Інститут передових технологій», 2006. 50 с.
15. Горобаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
16. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього середовища: Навч. посіб. К.: Афіша, 2001. 271 с.
17. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навч. посібник. 3-тє видання. К.: Знання, 2004. 309 с.
18. Замула І. В. Екологія як об'єкт дослідження економічних наук у контексті стійкого розвитку. *Вісник Запорізького національного університету*. 2011. № 1. С. 202–210. (Серія: Економічні науки).
19. Екологія: Навч.-метод. посіб. К.: Вид-во КНЕУ, 2005.
20. Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища. Підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. О.І.Бондаря, Г.І. Рудька. К.: Вид-во «ЕКМО», 2004. 423 с.
21. Екологічна енциклопедія: У 3 т. / Редколегія: А.В. Толстоухов (гол. ред.) та ін. К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації» Т. І: А-Е. 2007. 432 с.; Т. 2: Є-Н. 2007. 416 с.; Т. 3: О-Я. 2008. 472 с.

22. Запольський А. К., Салюк А. І. Основи екології. К.: Вища шк., 2004.
23. Карапузова Н.Д., Карапузова І.В., Помагайбо В.М., Починок Є.А. Основи природознавства. Інтегрований курс: підручник для студентів вищих навчальних закладів освіти / за ред. В.М. Помагайбо. К.: Академія, 2014. 476.
24. Коваленко Г. Д. Основи екології : навч. посібн. / Г. Д. Коваленко, Г. С. Попенко. Х. : Вид. ХНЕУ, 2016. 228 с.
25. Ковальчук Г. В. Зоологія з основами екології. К.: Вища шк., 1988. 296 с.
26. Корабльова А.І. Екологія: Взаємовідносини людини і середовища: Навчальний посібник для ВНЗ. Дніпропетровськ: Поліграфіст, 2003. 376 с.
27. Корсак К. В., Плахотнік О. В. Основи екології. К.: Знання, 2003. 314 с.
28. Кучерявий В.О. Екологія. Львів: Світ, 2000. 493 с.
29. Лабораторний практикум із зоології хордових / уклад. К.А. Сологор, М.Г. Білецька, Я.А. Омельковець. Луцьк: Вежа, 2003. 464 с.
30. Левченко Т. Г. Рідна природа. Матеріали до занять. Харків : Вид. група «Основа», 2014. 224 с.
31. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог-дошкільник: Монографія. Івано-Франківськ, 2007. 626 с.
32. Мацук Л.О. Методика ознайомлення дітей з природою: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2006. 192 с.
33. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н.М. Горопаха. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
34. Мечник Л., Волошин О., Мечник І. Природа України. Тернопіль, 2006. 80 с.
35. Мозуль І.В. Навчання природознавства в сучасній початковій школі: навч.-метод. посіб. Київ, ЛІРА-К, 2017. 216 с.
36. Мороз І. М., Гришко-Богменко Б. К. Ботаніка з основами екології. К.: Вища школа, 2004. 240 с.
37. Неведомська Є. О., Маруненко І.М., Омері І.Д. Ботаніка: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2012. 218 с.
38. Ніколаєва С. Любов до природи виховуємо з дитинства. Харків , 2007. 96 с.
39. Олійник Я. Б., Федорищак Р. П., Шищенко П. Г. Загальне землезнавство: навч. посіб.. К.: Знання-Прес, 2003. 247 с.
40. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. д. е.н., проф. Л.Г. Мельника. Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. 654 с.
41. Посудін Ю.І. Методи вимірювання параметрів навколишнього середовища. К.: Світ, 2003. 288 с.
42. Приступ В. В., Штефан Л. Ю. Електронний посібник з «Методики ознайомлення дітей з природою». URL : <http://krempeddoshk.at.ua/load>.
43. Савчук Р. І. Загальне землезнавство з основами краєзнавства. Практикум : навч. посіб. для студ. природн. спец. вищ. навч. закл. Суми : Університетська книга, 2009. 185 с.

44. Сандуляк Л.І., ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., МАСІКЕВИЧ Ю.Г. та ін. Екологія людини: Навчальний посібник. Чернівці: "Зелена Буковина", 2005. 240 с.
45. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування: навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів / Т. А. Сафранов. Львів : Новий Світ-2020, 2004. 248 с.
46. Сафранов Т.А., Губанова О.Р., Лукашов Д.В. Еколого-економічні основи природокористування: навчальний посібник. Львів: "Новий світ-2000", 2013. 350 с.
47. Сухарев С. М. Основи екології та охорони довкілля / С. М. Сухарев, С. Ю. Чудак, О. Ю. Сухарева. К. : Центр навчальної літератури, 2016. 394 с.
48. Царенко О. М. Основи екології та економіка природокористування : курс лекцій. Практикум : навч. посібн. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2017. 592 с.
49. Шаламов Р. В., Литовченко О. А. Тваринний світ України: Енциклопедич. довід. Х.: Школа, 2006. 144 с.
50. Шевчук В. Довідник з питань економіки та фінансування природокористування і природоохоронної діяльності / Шевчук В., Пилипчук М., Карпенко Н. та ін. К.: Геопринт, 2000. 41 с.
51. Шевчук В. Я. Екологічне управління / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкин, Г. О. Білявський. К. : Либідь, 2014. 432 с.
52. Яришева Н.Ф. Основи природознавства: Природа України. Навч. посібник. Київ : Вища школа, 2010. 335 с.
53. Шевчук В. Ноосферогенез і гармонійний розвиток / Шевчук В., Білявський Г., Саталкін Ю. та ін. К.: Геопринт, 2002. 127 с.
54. Шеремета В. Екологічний дороговказ: Маленькі поради для великих змін / Шеремета В. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. 160 с.
55. Штефан Л. Ю., Приступ В. В. Методика ознайомлення дітей з природою в схемах та таблицях. URL : <http://krempeddoshk.at.ua/load>.

Рекомендована література (Технологічна освітня галузь)

ОСНОВНА:

1. Веремійчик І. М. Творчість на кінчиках пальців. Тернопіль: Мальва-ОСО, 2002. 108 с.
2. Веремійчик І. М. Тестові завдання для перевірки навчальних досягнень учнів з трудового навчання. *Початкова школа*. 2011. № 4. С. 30 – 33.
3. Веремійчик І.М. Методика трудового навчання в початковій школі: навч. посіб. Тернопіль: ОСО Мальва, 2004. 276 с.
4. Гра по-новому, навчання по-іншому. Методичний посібник / Упорядник О.Рома. The LEGO Foundation, 2018. 44 с.
5. Денисенко Л., Тименко В. Орієнтовне планування у 1-2 класах. К. : Початкова школа. 2003. 24 с.
6. Державний стандарт початкової загальної освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 .

7. Дробчак Я. Оптимальний вибір методів на уроках трудового навчання в початковій школі. *Початкова школа*. 2010. № 3. С. 38-42.
8. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч. метод. посібник. За заг. ред. О. М. Коберника, Г. В. Терещука. Умань : СПД Жовтий, 2008. 212 с.
9. Коберник О.М., Терещук Г.В. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч.-метод. посіб. / [за заг. ред. О.М.Коберника, Г.В.Терещук]. Умань: СПД Жовтий, 2008. 212 с.
10. Лілянова І.А. Методичні вказівки (рекомендації) до самостійної роботи студентів з курсу «Методика трудового навчання з практикумом» [Текст]: навч.-метод. Посібник. Борислав: БПК, 2014. 58 с.
11. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: навчальний посібник. За заг. ред. О. М. Коберник, В. К. Сидоренка. Умань : СПД Жовтий, 2008. 216 с.
12. Методичні рекомендації оцінювання учнів НУШ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shod-o-osinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
13. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Грамота, 2013. 504 с.
14. Сидоренко В. Психофізіологічні основи трудового навчання – важливий компонент професійної підготовки вчителя. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2010. № 3. С. 25-28.
15. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (під керівництвом О.Я.Савченко). URL: mon.gov.ua.
16. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (під керівництвом Р.Б.Шиян). URL: mon.gov.ua
17. Типові освітні програми Нової української школи 1-2 та 3-4 класи. Київ: Видавництво «Світоч» 2019. 336 с.
18. Труш І.В. Календарно-тематичне планування уроків з курсу «Дизайн і технології» у 1 класі НУШ. 2018. URL : schoollife.org.ua/838-2018/
19. Труш І.В. Календарно-тематичне планування уроків з курсу «Дизайн і технології» у 1 класі НУШ. 2018. URL: schoollife.org.ua/838-2018/
20. Тхоржевський Д. О. Методика трудового та професійного навчання. Київ: РННЦ «ДІНІТ», 2000. Ч. I. 248 с.
21. Хорунжий В. І. Практикум в навчальних майстернях з методикою трудового навчання. Тернопіль: СМП Астон, 2003. 220 с.
22. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник/Упорядник О.Рома. The LEGO Foundation, 2018. 32с.

Додаткова:

1. Адам'янц Р. А. Художня праця: Плани – конспекти занять. Харків: Веста «Ранок», 2002. 128 с.
2. Безверхня Г. Виготовлення аплікаційних композицій з природного матеріалу. *Початкова освіта*. 2007. № 33-34 (вкладка).

3. Беркун О. Є. Барви Великодня: Заняття з вишивання. *Розкажіть онуку*. 2006. № 5-6. С. 154-155.
4. Бородинець Н. Ізонитка в трудовому навчанні. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 2. С. 36-37.
5. Борисова С. Великодне яйце з бісеру. *Трудове навчання в закладах освіти*. 2003. № 2. С. 44-47.
6. Ботюк О. Ф. Конструювання з паперу методом оригамі: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 64 с.
7. Будак В. Робота з соломкою. *Початкова школа*. 2005. № 9. С. 38.
8. Веремійчик І. Бісерне низання. *Початкова школа*. 2006. № 1. С. 31- 33.
9. Веремійчик І. Конструювання іграшок з текстильних кульок. *Початкова школа*. 2004. №1. С. 36.
10. Веремійчик І. М. Уроки трудового навчання у початкових класах: посібник для вчителя. Київ : Педагогічна думка, 2003. 112 с. (Бібліотека вчителя початкових класів)
11. Ветреннікова О. Ромашку ніжну й чарівну на свято матері несучу. *Початкова школа*. 2008. № 4 (вкладка).
12. Волинець Л. Зміст навчання пластичних мистецтв у початковій школі Франції. *Початкова школа*. 2011. № 4. С. 52 – 55.
13. Гамза В. Аплікація. *Початкова школа*. 2007. № 42 (вкладка).
14. Глінка І. Новорічна листівка. *Початкова освіта*. 2006. № 45. С. 24-
15. Глобчак В. Особистісно-орієнтоване навчання і виховання молодших школярів на уроках праці у початковій ланці. *Рідна школа*. 2004. №4. С.19- 20.
16. Гордуз М. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках трудового навчання. *Початкова школа*. 2003. №4. С.1-4.
17. Денисюк Н. Формування в учнів естетичного смаку і творчої активності під час навчання виготовлення квітів з бісеру. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2005. № 1. С. 9-13.
18. Діденко С. А яєчки-витинанки – це прекрасні подарунки. *Розкажіть онуку*. 2004. № 7-8. С. 152-153.
19. Дробчак Я. Елементи геометрії на уроках трудового навчання. *Початкова школа*. 2007. № 12. С. 34-36.
20. Дробчак Я. Листівки-саморобки як засіб розвитку творчості. *Початкова школа*. 2006. № 3. С. 25-26.
21. Дробчак Я. Оптимальний вибір методів на уроках трудового навчання в початкових класах. *Початкова школа*. 2010. № 3. С. 38 – 42.
22. Дубінська В. Вироби з пап'є-маше. Виготовлення моделей посуду. *Розкажіть онуку*. 2008. № 11. С. 126-127.
23. Жадан Л. М. Праця – найвеличніша краса. *Все для вчителя*. 2008. № 5. С. 26-28.
24. Жгута Т. Вчимося вишивати бісером на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2007. № 3. С. 42-47.
25. Закревська Л. Система уроків художньої праці. *Початкова школа*. 2007. № 8. С. 39-41.

26. Закревська Л. Система уроків художньої праці. *Початкова школа*. 2007. № 9. С. 35-38.
27. Закревська Л. Система уроків художньої праці. *Початкова школа*. 2007. № 10. С. 40-43.
28. Залізко О. С. Конструювання ялинкової прикраси Дід Мороз. *Розкажіть онуку*. 2006. № 21-22. С. 44.
29. Залюбовська Л. Можна все сконструювати з прямокутника й квадрата. Розробки уроків художньої праці. *Розкажіть онуку*. 2006. № 3-4. С. 98-102.
30. Запольська А. Живе у лісі казка: інтегрований урок, 2 клас. *Початкова освіта*. 2005. № 19 (вкладка).
31. Заровська Л. І. Перенесення малюнка на тканину. *Все для вчителя*. 2003. № 34. С. 60-61.
32. Іваницька Л. Пізнання навколишнього світу через оригамі. *Початкова освіта*. 2003. № 1. С. 10-11.
33. Коберник О.М., Сидоренко В.К. Методика трудового навчання: проектнотехнологічний підхід: навч. посіб. / [за заг. ред. О.М. Коберника, В.К.Сидоренка]. Умань: СПД Жовтий, 2014. 216 с
34. Калібабчук Т. П. Диво-витинанки. *Початкове навчання та виховання*. 2008. № 7. С. 19-23.
35. Козак К. Узгодження силуетної форми й декору. Декоративний коник (1 кл.). *Початкова освіта*. 2007. № 42 (вкладка).
36. Копитіна І. В. Умілі ручки. 1 клас. Альбом-посібник з трудового навчання 2-е видання, доповнене та перероблене. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2009. 80 с.
37. Копитіна Н. Умілі ручки. 2 клас. Альбом-посібник з трудового навчання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2011. 64 с.
38. Копитіна Н. Умілі ручки. 3 клас. Альбом-посібник з трудового навчання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2010. 64 с.
39. Копитіна Н. Умілі ручки. 4 клас. Альбом-посібник з трудового навчання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2011. 64 с.
40. Котелянець Н. Проектно-технологічна діяльність молодших школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. № 1. С. 12-14.
41. Ебру малювання на воді. URL: <http://www.mymagickey.com/index.php/ebru-malyuvannya-na-vodi>.
42. Ліщинська-Кравець Г.Л. Техніки вишивання. 2010. URL: <http://vishivanka.net.ua/article/5>.
43. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
44. Шахінкая І.Розвиваємо творчі навички: техніка малювання на воді – ебру. 2019. URL : <http://mini-rivne.com/malyvanna-navodi-embry/>.
45. Що таке квіллінг? Ідеальна техніка для початківців. Корисні поради на кожен день. URL : <http://vidpoviday.com/shho-takekvilling-idealna-texnika-dlya-pochatkivciv>.

Список рекомендованої літератури (Мистецька освітня галузь) Основна література

1. Ковальов О. Образотворче мистецтво в школі 1-7 кл.. Суми: ВТД «Університетська книга». 2019. 389 с.
2. Красовська О. О. Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі : навч. посібник. Львів : «Новий Світ», 2020. 292 с.
3. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я., 1-2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>
4. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я., 3-4 клас. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf>
5. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б., 1-2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyuan.pdf>
6. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б., 3-4 клас. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf>

Допоміжна література

1. Аторіна В.М. Становлення естетичного виховання особистості в епоху Просвітництва. *Наука, освіта та суспільство: тенденції, виклики, перспективи*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 1 лютого 2022 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2022. С. 7-8.
2. Аторіна В.М., Пилипенко Т.Д. Образотворча діяльність як засіб розвитку мистецько-творчої компетентності дошкільників. *Theory and practice of modern science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IV International Scientific and Theoretical Conference, October 28, 2022. Kraków, Republic of Poland: European Scientific Platform*. Р. 124-126.
3. Калініченко О. В., Аристова Л. С. Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 3 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 129 с.
4. Калініченко О. В., Аристова Л. С. Мистецтво 1 клас. Київ : Освіта, 2018. 132 с.
5. Калініченко О. В., Аристова Л. С. Мистецтво 2 клас. Київ : Освіта, 2019. 141 с.

6. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Вища школа, 2002. 190 с.
7. Ковальов О. Декоративно-прикладне мистецтво у школі. 1-7 клас: навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2006. 144 с.
8. Ковальов О. Образотворче мистецтво в школі 1-7 кл.. Суми: ВТД «Університетська книга». 2019. 389 с.
9. Коновець С. Творчий розвиток учителя образотворчого мистецтва. Рівне: Волинські обереги. 2009. 384 с.
10. Коновець С.В. Образотворче мистецтво в початковій школі. Київ, 2000. 79 с.
11. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. 200 с.
12. Малицька О. В. Образотворче мистецтво з методикою навчання: навч.-мет. посіб. Бердянськ : БДПУ, 2016. 344 с.
13. Малініна А.О., Малиніна І.О., Гриднєва О.Ю. Великодній сувенір. Українська народна писанка: Навчально-методичний посібник. Харків: «Скорпіон», 2005. 48 с.
14. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів. Харків: Веста: «Ранок», 2016. 256 с.
15. Масол Л. М. Нова українська школа: Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3-4 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу: навч.-мет. посіб. Київ, 2020. 160 с.
16. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М. Мистецтво : підруч. для 3- го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Генеза, 2020. 136 с.
17. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М. Мистецтво 1 клас. Київ : Генеза, 2018. 129 с.
18. Масол Л. М., Гайдамака, О. В., Колотило О. М. Мистецтво 2 клас. Київ : Генеза, 2019. 121 с.
19. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В.Калініченко, І.В.Руденко. Харків : Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с.
20. Мистецтво : підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти / І. Б. Стеценко, С. М. Садовенко. Київ : Світоч, 2024. 112 с.
21. Мистецтво: особливості викладання в початковій школі: навчально-методичний посібник / автор-уклад. В. П. Мартинова. Харків: Друкарня Мадрид, 2019. 111 с.
22. Островський В. М., Федун Г. П. Мистецтво 2 клас. Київ : Богдан, 2019. 126 с.
23. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
24. Паршук С. М. Образотворче мистецтво з методикою навчання: методичні рекомендації. 2020. 81 с.

25. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Т.: Навчальна книга – Богдан, 2003. 216 с.
26. Рожнова В. М. Проблема естетичного виховання особистості в науковій вітчизняній думці в добу Відродження. *Глухівські наукові читання – 2018. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук: матеріали VIII міжнародної інтернет-конференції молодих учених і студентів (м. Глухів, 4–6 грудня 2018 р.)* / відп. за випуск О. О. Вишник. Глухів, 2018. С. 397–399.
27. Рубля Т. Є, Щеглова Т. Л., Мед І. Л. Мистецтво 1 клас. Київ : Ранок, 2018. 143 с.
28. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. Навчальний посібник Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2005. 360 с.
29. Сучасні підходи до уроку образотворчого мистецтва: навч.-метод. посіб. для вчителів образотвор. мистецтва / Т. М. Артюшенко та ін.; за заг. ред. Л. В. Серих. 2-ге вид. Суми: НІКО, 2015. 110 с.
30. Яремків М.М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.
31. Kaynar Tanira, Ayse Cakir Ilhanb, Ayhan Ozerc, Zulfikar Denizd Teaching Visual Arts in Primary School Teaching Departments with Postmodern Art Education Approach. URL: <http://surl.li/iiugio>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (Фізкультурна освітня галузь)

Основна література

1. Нова українська школа: методика навчання фізичної культури у 1–4 класах закл. заг. сер. освіти : навч.-метод. посіб. А. А. Боляк, Г. А. Коломоець, А. А. Ребрина, Н. Л. Боляк. Київ. : Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.
2. Кельбас Я.О., Цись Д.І. Розвиток координаційних здібностей та рухових навичок в учнів засобами спортивних та рухливих ігор. Наука та освіта в умовах війни: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка : збірник матеріалів звітної науково-практичної конференції здобувачів вищої та фахової перед вищої освіти. За заг. ред. Луценка Г.В. Глухів. 2024. Ч.2. С. 513-515.
3. Солощенко Д.Ф., Цись Д.І. Рівень фізичної підготовленості у дітей початкової школи засобом оздоровчої гімнастики. *Нова українська школа очима студентів : матеріали III Всеукр. Інтернет-конф.* (Глухів, 19 травня 2021 р.) / відп. за вип. І.В. Мозуль. Глухів, 2021. 129 с. С114-116.
4. Цись Д.І. Впровадження високоінтенсивних інтервальних тренувань під час уроків фізичної культури в початковій школі. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. 2024. № 13(41)

2024. С. 755-764 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/issue/archive>
DOI:[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13\(41\)-755-764](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13(41)-755-764)

5. Цись Д.І. Ефективність занять фізичного виховання з використанням сервісу Google у підготовці майбутніх вчителів початкових класів. Олімпійський та паралімпійський спорт. Суми: Сумський ДПУ ім. А.С.Макаренка. 2024. № 4. С. 69-74

6. Tsys D. Forming a healthy lifestyle for primary school children. European vector of modern education, science and production. Series of monographs Slovak Publishing House NES Nová Dubnica s.r.o., Slovenská Republika Monograph 2, 2024. P.128-142. (ISBN 988 – 963 – 8454 – 15 – 3 - 3S). URL: http://www.wydawnictwo.wst.pl/oferta_wydawnicza_-_dostp_otwarty_oraz_zakup_publicacji/wydawnictwa/

Додаткова література

1. Аксьонова О. П. Школа компетентностей на уроках з фізичної культури в початкових класах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. Випуск 3 К (97). С. 25–32.
2. Байрачна М.М.Віршовані фізкультхвилинки. *Розкажіть онуку*. 2003. № 10-11.с.16
3. Васьков Ю. В. Система фізичного виховання. 1-4 класи. Харків.: Вид-во «Ранок», 2009. 224 с.
4. Ващенко О.М, Люріна Т.І., Романенко Л.В. Фізкультхвилинки в початкових класах: навч.-метод.посіб. Київ.: Навч.кн.,2002. (Сер. «Здоров'ятко»)
5. Ващенко О.М. Години здоров'я в початковій школі: навч.-метод.посіб. Київ.: «Шкільний світ», 2007. с. 66 – 93
6. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання /За ред. Т.Ю.Круцевич. Київ.: Олімпійська література, 2008. Т.1., 428 с.
7. Огнистий А.В. Теоретико-методичні основи фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку (опорні конспекти лекцій). Тернопіль: ТДПУ, 2001. 60 с.
8. Цись Д.І. Використання комп'ютерних технологій під час навчання в початковій школі. *Наука та освіта в умовах війни: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка з нагоди 150-ї річниці заснування університету: матеріали щорічної звітної науково-практичної конференції викладачів, докторантів, аспірантів, молодих учених та здобувачів вищої освіти (23-24 травня 2024 р.)*. Глухів. 2024. С. 198-200.
9. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Богдан Шиян. Ч. 1. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2001. 272 с.
10. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Богдан Шиян. Ч. 2. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. 248 с.

Інформаційні ресурси

1. Козачук В. К. Школа формування компетентностей школярів на уроках фізичної культури В. К. Козачук. URL: mga-sport.blogspot.com/p/blog-page_23.html
2. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти 1 – 2 класи, затверджені рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України від 22 лютого 2018 року, розробленої під керівництвом О. Савченко Київ, ТД «Освіта – Центр плюс», 2018р.-240с. URL: <https://naurok.com.ua/kalendarne-planuvannyaz-z-fizichno-kulturi-i-ii-semestr-nush-80553.html>.
3. Фізична культура навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1 – 4 класи. Розробленої під керівництвом Круцевич Т.Ю., Л.І. Іванова URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
4. Державний стандарт початкової освіти URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derj-stand.html>.

Основна література (Інклюзивність)

1. Білецька Л. Інклюзивне навчання : перші кроки в Україні. *Дошкільне виховання*. 2007. № 4. С. 12–15.
2. Будник О.Б. Інклюзивна освіта: навч. посіб. для студентів спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ: ПП Бойчук А.Б., 2015. 152 с.
3. Будяк Л. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Л. Даниленко. Київ, 2007. 172 с.
4. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам. Книга/За ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. Київ: Науковий світ, 2006. 210 с.
5. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. Київ:Самміт-Книга. 2009. 272 с.
6. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади. Київ, 2007. 458 с.
7. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
8. Нагорна О.Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Рівне, 2016. 141с. Друге видання.
9. Пантюк Т.І., Невмержицька О.В., Пантюк М.П.. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник. 2-ге видання, доповнене і перероблене. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. 324 с.
10. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: Новий світ. 2000, 2019. 264 с.

Допоміжна

1. Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. *Рідна школа*. 2011. № 3. С. 10-14.
2. Бут Т., Ейнскоу М. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посібник / пер. з англ. Київ: Плеяди, 2015. 190 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/264>.
3. Данилова Е.В. Інклюзивное образование как долгосрочная стратегия. *Соцполитика информ.-аналит. портал*. 2007. URL: <http://sopolitika.ru/rus/conferences/3985/3986/3988/document4065.shtml>
4. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник. /Кол. упорядників: Патрикеева О.О., Дятленко Н.М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Київ: Тов. «Видавничий дім «Плеяди». 2011. 100 с.
5. Колупасва А.А. Програма курсу «Основи інклюзивної освіти» для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра педагогічного спрямування). Київ: «А.С.К.», 2012. 31 с.
6. Колупасва А.А. Реформування спеціальної освіти у країнах пострадянського простору. *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі*: Наук.-метод. зб. Випуск 6. Київ: Науковий світ, 2005 С. 33-39.
7. Компанець Н. Організація роботи асистента педагога в інклюзивному середовищі за допомогою програмово-методичного комплексу. *Дефектологія*. 2013. № 3. С. 21-25.
8. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Текст]. *Соціальний педагог*. 2010. № 4. С.3-6.
9. Корекційна педагогіка. Вісник Української асоціації корекційних педагогів. 2009. №.4.
10. Корой Е.Ф. Особенности инклюзивного образования в республике Молдова Минский городской методический портал. Минск, 2009. URL:<http://mp.minsk.edu.by/s>
11. Кузава І.Б. Інклюзивна освіта дошкільників, що потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і методика: монографія. Луцьк, ПП Іванюк В. П. 2013. 292 с.
12. Луговський А., Сварник М., Падалка О. Реабілітаційний супровід навчання неповносправних дітей. Луцьк: Колесо, 2008. С. 49–60.
13. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у 21 столітті. *Програма підтримки вироблення стратегії реформування освіти*. Міжн. Фонд „Відродження”, Київ, 2001.
14. Путівник для батьків дітей з особливими потребами : навчально-методичний посібник у 9 книгах /За заг. ред. Колупасової А.А. Київ : ТОВ ВПЦ «Літопис-XX» 2010. (Серія «Інклюзивна освіта»).

15. Семак С. Інклюзивна освіта: сутність, поняття, термінологія. 2012. URL:<http://doshkillla.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>.
16. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні. *Дефектологія*. 2004. № 2. С. 6-11.
17. Loreman T., Deppeler J., and D. Harvey. Inclusive Education : Supporting Diversity in the Classroom / 2nd ed. [Інклюзивна освіта: збереження розмаїття в інклюзивному класі] [Текст]. Allen & Unwin, 2011. 301 p.
18. Pierangelo, R. & Giuliani, G.A. (2009). Assessment in special education: A practical approach. *Methods of Assessment and Testing Considerations* (Ch.3).

Інтернет-ресурси

1. Міністерство соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
2. Служба захисту дітей. URL: <https://www.children-ukraine.org>
3. Інклюзивне навчання. URL: <https://mon.gov.ua/tag/inklyuzivne-navchannya?&type=all&tag=inklyuzivne-navchannya>
4. Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами у 2024/2025 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-osib-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy-u-20242025-navchalnomu-rotsi>.

ДОДАТКИ

*Додаток А***Зразок оформлення титульної сторінки звітної документації**

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Відокремлений структурний підрозділ
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

з практичної підготовки

«Переддипломна (на робочому місці вчителя початкових класів)»

студента/ки 2 курсу, ____ групи
Спеціальність: 013 Початкова освіта
ПІБ
Керівник практичної підготовки:

Глухів - 2025

Додаток Б

Індивідуальний план роботи студента. Зразок оформлення

ЗАТВЕРДЖУЮ

Груповий керівник _____

«___» _____ 20__ р.

Індивідуальний план роботи

студента(ки)-практиканта(ки) _____

(П.І.Б.)

Групи _____ 21 ПО _____ курсу _2_ _____

Спеціальності 013 Початкова освіта

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ

ім. О. Довженка»,

який(а) проходив(ла) практичну підготовку

«Переддипломна (на робочому місці вчителя початкових класів)»

з _____ по _____.

Індивідуальний план навчально-виховної роботи ведеться за схемою:

Дата	Навчальна та методична робота	Відмітка про виконання	Виховна робота	Відмітка про виконання	Вивчення особистості учня	Відмітка про виконання
02.11.	Ознайомлення з матеріально-технічною базою школи, обговорення з керівником та методистом індивідуального плану практики	виконано	Ознайомлення, з плануванням виховної роботи школи	виконано	Ознайомлення з загальними відомостями про учнів	виконано

Схема
написання плану-конспекту уроку

Тема уроку: _____

Завдання уроку:

1. _____
2. _____
3. _____

Обладнання: _____

Місце проведення: _____

Час проведення: _____

	Зміст уроку	Дозування	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча частина			
Основна частина			
Заключна частина			

Зразок оформлення виховного заходу

Назва закладу освіти

Тема заходу

Виховний захід

студента (ки) _____ групи,

який (яка) проходив (ла)

практичну підготовку

«Переддипломна (на робочому місці

вчителя початкових класів)»

у _____ класі ЗОШ № ____ м. Глухова

Глухів – 2025

Схема оформлення виховного заходу:

Тема: _____

Мета: _____

Місце проведення: _____

Форма проведення _____

Консультація керівника практики _____
(дата)

Оцінка за виховний захід: _____

Керівник практики _____
(підпис)

Учитель _____
(підпис)

Орієнтовний зміст звіту про проходження практики
ЗВІТ

студента (ки) _____ групи _____ курсу

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

_____ ,

який (а) проходив (ла) практичну підготовку

«Переддипломна (на робочому місці вчителя початкових класів)»

в _____ класі ЗОШ № _____ (або дистанційно)

з _____ по _____ 20__ р.

Звіт пишеться у відповідності зі змістом діяльності студента та індивідуальним планом роботи.

1. Коротка характеристика умов навчання в даному закладі освіти: обладнання, матеріальна база, успішність, проблема закладу, шляхи реалізації (коротко).

2. Виконання індивідуального плану. Відхилення від плану.

3. Враження від відвіданих уроків та позаурочних заходів. Які методи викладання сподобались? Чому?

4. Кількість проведених відкритих уроків, їх самооцінка (труднощі при підготовці проведення уроків). Виготовлені посібники. Допомога, що була надана учителем, методистом. Врахування диференційованого та індивідуального підходу до учнів у процесі проведення практичних занять.

5. Аналіз рівня володіння методиками проведення пробних уроків (визначити якість теоретичних знань з педагогіки, психології, методики викладання, уміння використовувати їх на практиці, знань фахових підручників).

6. Перелік умінь і навичок, що були набуті у процесі практики.

7. Враження від практики. Загальні висновки, пропозиції відносно її поліпшення.

ФОРМА СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА РОЗВИТКОМ ДИТИНИ ВІКОМ ВІД 6 ДО 10 РОКІВ

(початкова школа)

Форма спостережень за розвитком дітей віком 6 - 10 років є інструментом оцінювання розвитку дітей цієї вікової групи у таких сферах:

- соціально-емоційний розвиток;
- розвиток мови та мовлення;
- когнітивний розвиток;
- розвиток творчих здібностей;
- фізичний розвиток.

Ці сфери розвитку є загальними для Форм спостережень для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. У рамках кожної сфери розвитку є кілька індикаторів і прикладів відповідної поведінки, які демонструють рівень компетенції дитини. Приклади мають допомогти вчителю спостерігати поведінку, яка відображає індикатор розвитку відповідної компетенції.

Форму можна використовувати на свій розсуд, не обов'язково заповнювати кожну секцію – лише ті, які потребують посиленої уваги.

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

Ім'я дитини _____

Дата народження _____

Вчитель _____

Для проведення спостереження варто користуватись: Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2019. С. 176-195